

'PSİKOLOJİ EĞİTİMİNDE MİNİMUM STANDARTLAR' VE 'AVRUPA PSİKOLOJİ DİPLOMASI' İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME ÇALIŞMASI

Prof. Dr. İhsan Dağ

Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Türkiyede Psikoloji Eğitimi Mevcut Durum

• Varolan yasal düzenlemeler doğrultusunda Türkiye'de Üniversitelerin Edebiyat ve / veya Fen-Edebiyat Fakültelerine bağlı bulunan Psikoloji Bölümlerinde 4 yıllık eğitim verilmekte ve bu eğitimi alan mezunlar 'psikolog' ünvanını kazanmaktadır.

• Psikoloji Bölümlerinde bazı alt alanlarda Yüksek Lisans ve Doktora düzeyinde eğitim verilmekte, bu eğitimi tamamlayan psikologlar sırasıyla 'uzman psikolog' ve 'doktor psikolog' ünvanını almaktadırlar.

Psikoloji Eğitimi ve TPD'nin Girişimleri

• Türkiye'nin AB'ye uyum süreciyle paralel olarak, psikologlar meslek yasası, *sağlık meslek odaları ve birlikleri kanun tasarısı taslağı* ve *sağlık alanındaki meslek mensuplarının özel yetki ve sorumluluklarının belirlendiği bir taslak* olarak hazırlanmıştır.

• Bir çerçeve yasa olarak çıkarılması planlanan ve Sağlık Bakanlığının ilgili komisyonunda görüşülecek olan bu taslak Türk Psikologlar Derne-

ğinin psikoloji eğitimi ve unvana ilişkin görüş ve önerilerini içermektedir.

Avrupa Psikoloji Diploması (EuroPsyT)

Avrupa Birliği

Leonardo da Vinci Programı

(www.europsy.org)

EFPA'nın da ortak olduğu 2001 yılından bu yana devam eden bir projedir.

Amacı: Avrupa'da yüksek öğretimin ortak bir yapıya kavuşturulması ve öğrenci / öğretim elemanı değişimine zemin hazırlamaktır.

EFPA Avrupa Psikoloji Diploması'nın (European Diploma in Psychology: EuroPsyT) temel amacını meslek standardının artırılması olarak tanımlarken; faydalarını yedi ana başlık altında toplamıştır (EFPA, 2004):

- Şeffaflık
- Kalite
- Hareketlilik
- Avrupa'da psikologluk mesleğinin gelişimi
- Her bir ülkede psikologluk mesleğinin gelişimi
- İş olanakları
- Statü ve öğrenci kalitesi (Avrupa standardı: Bologna Süreci)

Bu diploma, tüm Avrupa ülkeleri tarafından benimsenmiş ortak standartların kullanılması anlamına gelmektedir ve her ülkenin, ortak standartları kendi ulusal sistemi içine entegre etmesi beklenmektedir.

Psikoloji Eğitiminde AB Standartları

Avrupa Psikoloji Dernekleri Federasyonu, EFPA (2004) Avrupa Diploması için temel gerekler:

- Üniversitelerdeki Psikoloji Eğitimi'nin süresi son 1 yılı süre vizyon altında staj olmak üzere, (3+2+1) toplam 6 yıldır.

- Meslek üyeleri ulusal ve Avrupa etik kurallarını kabul etmelidir.

Psikoloji Eğitiminde AB Standartları EFPA'nın psikoloji mesleğinin temel uygulama alanları konusunda yürüttüğü araştırmanın sonuçları (EFPA, 2004):

Üyelerin çalışma alanları

- % 50 Sağlık hizmetleri / Klinik Psikoloji
- % 20 Eğitim hizmetleri / Gelişim Psikolojisi
- % 15 Endüstri-iş alanına yönelik hizmetler / Örgüt Psikolojisi
- % 15 Diğer alanlar / Sosyal Psikoloji, Deneysel Psikoloji

EFPA'ya göre, bu araştırma sonuçları psikoloji eğitime ve programlarına yansıtılmalıdır. Avrupa Psikoloji Diplomasını kabul eden Avrupa ülkelerinde psikoloji, bir meslek olarak ve alt uzmanlık alanlarına bölünmeksizin sadece 'psikolog' ünvanı ile tanımlanır.

Bölümümüzün Eğitimdeki Minimum Standartları ve Avrupa Psikoloji Diploması Konusundaki Görüş ve Önerileri

- Bölümümüz Avrupa Psikoloji Diplomasının gereği olan ve son 1 yılı supervizyon altında stajdan oluşan toplam 6 yıllık lisans eğitime AB ile ilişkilerimiz (yani, AB'ye aday üye oluşumuz) ve eğitim / meslek kalitesinin artırılması açısından olumlu yaklaşmaktadır.

- Bu model, yıllardır yaşadığımız bir çıkmazdan kurtulmamız için de bir fırsat sağlamaktadır: onca emek sarfederek yetiştirdiğimiz psikologları -çok kısıtlı bir bölümüne uzmanlık sağlayabildiğimizden- alanda çalışmaya yeterli görmememiz.

Mevcut Durum

Bir yılda açılan ders (zorunlu+seçmeli) sayıları toplamı:

4 yıllık lisans programında;

60 ders

2 yıllık yüksek lisans programında;

32 ders

Yüksek Lisans Programları

Deneysel Psikoloji

Endüstri / Örgüt Psikolojisi

Gelişim Psikolojisi

Klinik Psikoloji

Sosyal Psikoloji

- Lisans ve yüksek lisans ders programlarımız, üniversitemiz bünyesinde yürütülen *Erasmus-Sokrates Avrupa Eğitim ve Gençlik Değişim Programları* çerçevesinde gerçekleştirilen bir çalışma kapsamında, Avrupa Kredi Transfer Sistemi'ne (European Credit Transfer System: ECTS) uyarlanmıştır.

Minimum Standartlar

- Bölüm kurulumuz, 6 yıllık psikoloji eğitiminin mevcut koşullarımız dahilinde (ve meslek yasası çıkmadan), ancak 4 yıllık lisans eğitimi ile 2 yıllık yüksek lisans eğitiminin birleştirilmesi sonucu uygulanabileceği görüşündedir.

- Bu uygulama benimsenirse, daha genel, ancak her yıl mutlaka açılacak biçimde devamlılığı olan bir yüksek lisans programının planlanması gerekecektir.

Avrupa Psikoloji Diplomasına İlişkin Çekincelerimiz*

- Mesleğimize ilişkin Avrupa ya da Amerikan standartları eğitim ve meslek kalitesini artırmaya

yönelik girişimler olması açısından Bölümümüzce desteklenmekle birlikte, bu tür standartların ülkemizin kendi gerçeklerine uygun ve uyumlu olacak biçimde yeniden düzenlenmesi gerektiğine de inanıyoruz.

- Hiç kuşkusuz, 6 yıllık psikoloji eğitimini tamamlayan bir öğrencinin 'psikolog ünvanı' alması kararı Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) gibi kurumlar düzeyinde yasa değişikliklerini gerektirecek, uzun soluklu ve zorlu bir süreç olacaktır.

- Psikoloji dışında herhangi bir 4 yıllık programdan mezun olarak, Psikoloji'de yüksek lisans programına başvuran ve giriş sınavında başarılı olan öğrencilere; yan dal eğitimini psikoloji'de yapmış olma veya psikoloji lisans 'bilimsel hazırlığı' gibi zorunluluklar getirilmelidir.

- Bu tür önlemlerin alınmaması halinde, Psikoloji dışında bir Lisans programını tamamlamış ve sadece Psikoloji Yüksek Lisans programlarından birini (2 yıllık) tamamlamış olmanın 'psikolog ünvanı' almak için yeterli görülme riski vardır.

- Halen ülkemizdeki mevcut 19 (devlet+özel) Psikoloji Bölümünün bazılarında, özellikle yeni kurulan Devlet üniversitelerinin ve bazı özel üniversitelerdeki Psikoloji Bölümlerinin, bizimki gibi köklü Bölümlerde benimsenen minimum standartları bile sağlamaktan uzak olduklarını da bilmekteyiz. Bu yüzden, mevcut koşullar altında, bu Bölümlerde Avrupa Psikoloji Diplomasına geçiş ve Avrupa Standartları'nın hayata geçirilmesi konusunda endişelerimiz bulunmaktadır.

- 6 yıllık eğitim sonunda 'psikolog ünvanı' alınması halinde, 4 yıllık eğitimini tamamlayan psikoloji öğrencilerine 'psikoloji lisansiyeri' ya da benzeri bir hak ve ünvan verilmesi ve de 4 yıllık eğitimini tamamlamış mezunların faaliyet

alanlarının (örn., kreş öğretmenliği, özel eğitim hizmetleri, halkla ilişkiler vb.) iyi tanımlanması gerekecektir.

- Üniversitelerin diğer bölümleri 4 yılda mezun verirken, psikoloji bölümlerinin 6 yılda mezun vermeleri askerlik görev süresi ve maaş gibi konularda başka bazı yasal düzenlemeleri de gerekli hale getirecektir.

- Son yıl supervizyon altında verilmesi gereken tam zamanlı stajın mevcut koşullar ve yasal düzenlemeler çerçevesinde uygulanabilirliği zor görünmektedir. Bu nedenle ülkemiz koşullarına daha uygun olarak 'alanda uygulama' gibi bir şekle dönüştürülmesi gerekebilecektir.

- Uzmanlık eğitiminin lisans eğitimi ile bütünleştirileceği bu modeldeki psikoloji eğitiminde 'mesleki yabancı dil' / 'Türkçe bilim dili' sorunu Bölümümüzce dikkat çekilmek istenen bir diğer önemli konudur.

- Türkçe eğitim veren psikoloji bölümlerinde mesleki İngilizce derslerinin saat sayısı artırılması ve içeriği mesleki gereklere uygun olarak düzenlenmelidir.

- İngilizce eğitim veren psikoloji bölümlerinde ise Türkçe 'psikoloji bilim dili'nin kazandırılmasına yönelik derslerin psikoloji ders programlarına eklenmesi önerilmektedir.

- Avrupa Psikoloji Diplomasının ülkemiz eğitim sistemi açısından kabulü için gerekli yasal düzenlemelerin başlatılması ve olumlu sonuçlandırılabilmesi, her şeyden önce üniversitelerimizin Psikoloji Bölümleri arasında bu konuda bir görüş birliğinin olmasına bağlıdır.

Sonuç

- H.Ü. Psikoloji Bölümü, Avrupa Psikoloji Diplomasını ve buna yönelik çalışmaları, Psikoloji'yi bir bilim alanı ve meslek olarak daha ileriye

götürmeye yönelik 'eğitim standartlarının' belirlenmesi ve ülkemiz gerçekleriyle uyumlu olarak düzenlenmesi girişiminin bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

- Bu doğrultuda, eğitimde minimum standartlar kadar 'psikolog ünvanı'nın verilme ölçütleri, müktesep haklar ve kimlerin bu ünvanı kullanabileceği konusunun da görüşmelere dahil edilmesi gerekli görülmektedir.

Sonuç ve Öneri

- Bölüm kurulumuz, yukarıda değinilen çekincelere dayanarak, (3+2+1 yıl) yerine (6+2 yıl) uy-

gulamasının ülkemizdeki pratik ve yasal koşullara daha uygun ve uygulanabilir olduğu inancını taşımaktadır.

- Bizce psikolog ünvanı 4+2 yıl psikoloji eğitimi almış kişilere verilmelidir. Ayrıca kişinin lisansı başka alanlardan ise, psikolojinin değışik uzmanlık alanlarında yüksek lisans+doktora derecesine sahip (Yüksek lisans:2 + Doktora:4= 6 yıllık lisansüstü eğitim) kişilere verilmelidir. [Lisansüstü Eğitimin Psikoloji Bölümlerinin Anabilim Dalı olduğu Enstitüler (genellikle Sosyal Bilimler Enstitüsü) bünyesinde açılan lisansüstü programlarda verilmesi koşuluyla]